

OPETTAJANKOULUTUSFOORUMIN KANNANOTTO

**Jatkuva oppinen on opettajan
oikeus ja velvollisuus**

12.12.2023

Opettajien ja oppilaitosten johdon täydennyskoulutuksen, uranaikaisen oppimisen tai ammatillisen oppimisen asemasta puhutaan opettajien ja oppilaitosten johdon jatkuvasta oppimisesta. Jatkuva oppiminen edistää työuran eri vaiheissa opettajien ja oppilaitosten johdon ammatillista osaamista, työhyvinvointia ja yhteistyötä, koulutusalan vetovoimaa ja työssä pysymistä. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö tukee oppijoiden oppimista ja hyvinvointia sekä koulutuksen järjestäjää sen tavoitteiden saavuttamisessa.

Opettajankoulutusfoorumi ottaa kantaa opettajien ja oppilaitosten johdon jatkuvaan oppimiseen kuvaamalla tavoitetilan. Tavoitetila asetetaan opettajille, oppilaitosten johdolle, koulutuksen järjestäjille sekä jatkuvaan oppimista tarjoaville tahoille ja rahoittajille.

1. Opettajien jatkuva oppiminen on koulutuksen järjestäjien ja opettajien vastuulla

Opettajien jatkuvan oppimisen järjestäminen on yksi keskeisistä keinoista vastata toimintaympäristön muutoksiin ja panna toimeen koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten kehittämis- ja opetussuunnitelmia sekä koulutuspoliittisesti merkittäviä uudistuksia. Kunkin opettajan jatkuvan oppimisen tavoitteet kuvataan opettajan kehittymissuunnitelmassa. Jatkuvan oppimisen järjestäminen on siten osa pedagogista johtamista ja koulutuksen laatutyötä. Se on johdettua ja pitkäkestoista toimintaa. Opettajilla ja oppilaitosten johdolla on oikeus ja ammatillinen velvollisuus osallistua työuran eri vaiheissa jatkuvaan oppimiseen.

Koulutuksen järjestäjällä on erilaisia keinoja järjestää ja tukea opettajien jatkuvaan oppimista. Lisäksi opettajat osallistuvat vapaaehtoisesti jatkuvaan oppimista tukevaan toimintaan, joka voi olla koulutuksen järjestäjän tai muiden toimijoiden järjestämää. Taulukkoon on koottu esimerkinomaisesti jatkuvaan oppimista tukevia toimintatapoja.

Muodollinen (formaali) koulutus	Vertaisoppiminen	Työssä oppiminen
• perehdyttäminen • koulutuspäivät • opetussuunnitelma- ja laatutyö • kelpoisuuden tuottavat opinnot • jatko-opinnot	• tiimiopettajuus • tutoropettaja- ja mentorointitoiminta • oppiva yhteisö -ajattelun mukainen toiminta • opettajien verkostot ja kumppanuudet • sosiaalisen median ryhmät • tutkimushankkeet	• laaja-alaisten oppimiskokonaisuuksien, projektien ja oppituntien suunnittelu, toteutus ja reflektointi • oppiminen yhdessä lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden, työyhteisön ja sidosryhmien kanssa • itsenäinen opiskelu, kuten ammattikirjallisuuden, verkkosivujen lukeminen • koulutuspäivät ja seminaarit • työelämäjaksot • kehittämis- ja laatutyö • kansainvälinen toiminta

Koulutuksen järjestäjän itse tai verkostoissa järjestämän jatkuvan oppimisen lisäksi tarjolla on suuri määrä jatkuvaa oppimista tukevaa toimintaa, kuten:

- Opetushallituksen rahoittama opetustoimen henkilöstökoulutus ja Opetushallituksen järjestämä maksullinen koulutus
- OKM:n rahoittamien kehittämishankkeiden jatkuvan oppimisen toteutukset
- yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen järjestämä jatkuvan oppimisen tarjonta, ml. kelpoisuuden tuottavat opinnot
- opettajien verkostot ja kumppanuudet
- järjestöjen tarjoama koulutus
- tutkijoiden ja opettajien yhteistyön sekä tutkimus- ja kehittämishankkeiden puitteissa tapahtuva ammatillinen oppiminen

Olennaista on, että opettajien ja oppilaitosten johdon osallistuessa muiden tahojen järjestämään jatkuvaan oppimiseen tähtäävään toimintaan, toiminta on oppilaitoksen kehittämissuunnitelman ja henkilökohtaisen kehityssuunnitelman suuntaista.

2. Jatkuvan oppimisen jatkumo tulee suunnitella huolellisesti

Osaaminen ja halu jatkuvaan oppimiseen syntyy opettajan peruskoulutuksen aikana. Siten korkeakouluilla on vastuu jatkuvan oppimisen valmiuksien kehittämisessä. Osaamista ja innostumista jatkuvaan oppimiseen tuetaan mm. erilaisilla tutkielmatyypillisillä opinnoilla ja reflektiotaitojen kehittymistä tukevalla ohjauksella ohjattujen harjoittelujaksojen aikana. Opettajan oppiminen tulee nähdä peruskoulutuksen, uran alun osaamisen tukemisen ja koko uran aikaisen kehittymisen jatkumona. Tavoitteena on, että opettajaopiskelijoilla olisi jo opintojen aikana luottamus ja tietoisuus siitä, että oppiminen jatkuu työelämässä.

Täydennyskoulutuksiin osallistuminen jakautuu nykyisellään epätasaisesti. Koulutusten tarjonta on kirjavaa ja niistä ei ole kootusti tietoa.

Koska opettajien peruskoulutus on rajallinen, jatkumo opettajan osaamisen kehittämisen näkökulmasta tulee rakentaa systemaattiseksi mukaan lukien myös uran alun tukeminen ja perehdyttämisvaihe. Jatkuvan oppimisen ja perehdyttämisen tavoitteet laaditaan suhteessa peruskoulutuksen tavoitteisiin, toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin ja tieteelliseen tietoon.

3. Jatkuvan oppimisen pedagogiikka ja sisällöt tulee valita huolellisesti

Opettajien jatkuvan oppimisen tulee olla tieto- ja tutkimusperustaista. Jatkuvan oppimisen tunnuspiirteitä ovat esimerkiksi pitkäkestoisuus ja suunnitelmallisuus, osallistujien aktiivisuus tavoitteiden asettamisessa ja oppimisessa, yhteisöllisyys ja vuorovaikutteisuus, kytkeminen oppijoiden, opettajien, johdon ja yhteisön toimintaan (kontekstuaalisuus), reflektiivisyys ja itsearviointi, aikaisemman osaamisen ja kokemusten varaan rakentaminen (konstruktiivisuus).

Myös korkeakoulujen opettajankouluttajilla on hyvä mahdollisuus osallistua jatkuvan oppimisen tarjonnan suunnitteluun ja järjestämiseen yhdessä koulutuksen järjestäjien kanssa. Eri sektorit pystyvät toimimaan yhdessä ja keskeistä on monialaisuus sekä jakamisen toimintakulttuuri niin

tavoitteiden, pedagogiikan kuin sisältöjen suhteen. On tärkeää, että jatkuvan oppimisen tarjonta muodostaa pedagogisesti systemaattisen kokonaisuuden. Jatkuvan oppimisen tarjonnan näkyvyys, saavutettavuus, laatu ja vaikuttavuus on varmistettava.

4. Oppilaitosten johtajuusosaaminen keskiöön

Oppilaitosten henkilöstön johtamisosaamisella on tärkeä merkitys oppilaitosten johdon ja opettajien yhteistyölle ja oppimiselle sekä lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnille ja oppimiselle.

Koulutuksen ja oppilaitoksen johtaminen vaatii monipuolista johtamisosaamista, jonka kehittäminen edellyttää nykyisten osaamisvaatimusten selvittämistä tieto- ja tutkimusperustaisesti. Niin johtamisen peruskoulutuksen kuin jatkuvan oppimisen tulee uudistua vastaamaan nykypäivän johtamisen, erityisesti pedagogisen johtamisen tarpeita. Myös oppilaitosten johdon jatkuvan oppimisen tulee olla suunnitelmallista ja pitkäkestoista. Hyvällä johtajuudella lisätään kasvatusta- ja koulutusalaa veto- ja pitovoimaa. Jokainen ansaitsee tulla hyvin johdetuksi.

Tämä kannanotto on tehty laajassa yhteistyössä opettajankoulutusta tarjoavien korkeakoulujen ja sidosryhmien kanssa. Kannanotossa oppilaitosten johdolla tarkoitetaan varhaiskasvatuksen yksiköiden, koulujen ja oppilaitosten rehtoreita ja johtajia. Oppilaitoksella tarkoitetaan varhaiskasvatuksen yksikköä, koulua ja oppilaitosta. Koulutuksen järjestäjällä tarkoitetaan kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjää. Opettajankouluttajalla tarkoitetaan korkeakoulun opettajaa, joka opettaa peruskoulutukseen kuuluvia aineen tai pedagogiikan alaan kuuluvia opintojaksoja ja opettajaa, joka ohjaa harjoittelua sekä opettajaa, joka opettaa jatkuvan oppimisen opintojaksoja.